

Rapport 2004:69

Arkeologisk förundersökning

Maspelösa Boställe

Maspelösa 4:1
Flistads socken
Linköpings kommun
Östergötlands län

Olle Hörfors

ÖSTERGÖTLANDS LÄNSMUSEUM
KULTURMILJÖAVDELNINGEN

Maspelösa boställe 4:1

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning	4
Syfte och frågeställningar	4
Metod och dokumentation	4
Resultat och tolkning	4
Referenser	7
Tekniska uppgifter	8
Bilaga 1. Schaktbeskrivningar	9

Ö S T E R G Ö T L A N D S   L Ä N S M U S E U M
K U L T U R M I L J Ö A V D E L N I N G E N

Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
lansmuseum@lansmus.linkoping.se • www.linkoping.se/lansmuseum

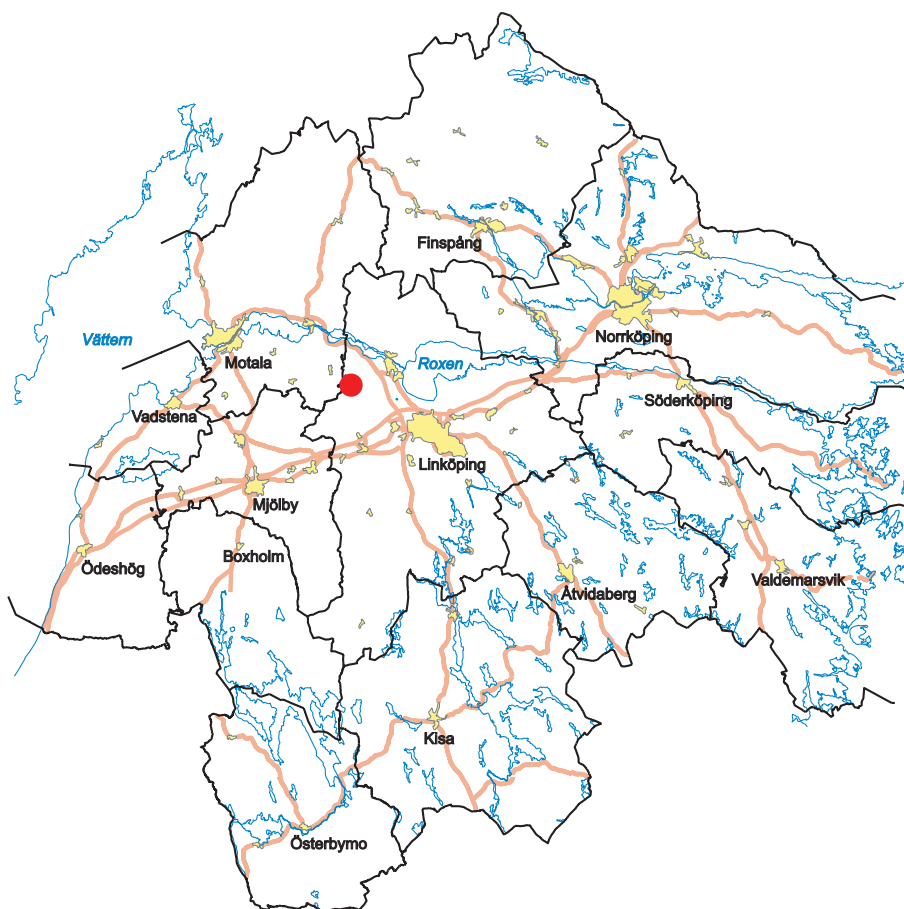
Sammanfattning

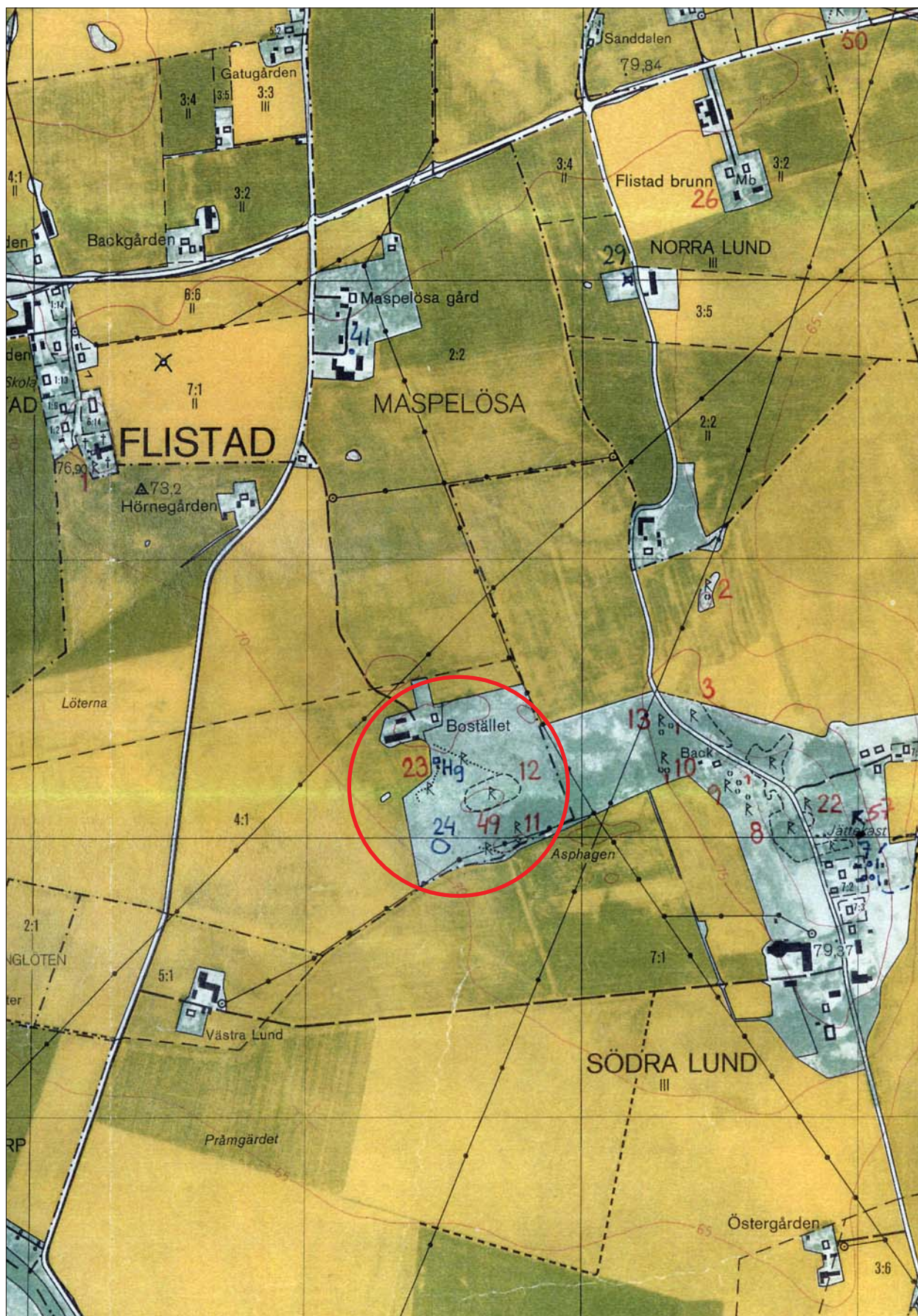
En arkeologisk förundersökning utfördes i form av antikvarisk kontroll vid Maspelösa Boställe 4:1, Flistads socken, Linköpings kommun. Uppdraget bestod av två delar, en del i samband med renovering av en äldre bostadsfastighet och en i samband med uppförandet av en 3G-mast. Bostadsfastigheten krävde nyetablering av VA och el och skulle dessutom förses med jordvärme.

Arbetena berörde en hagmark söder om bostadshuset där omfattande lämningar i form av stensträngar, gravfält och fossil åkermark från järnåldern finns registrerade. Vid besiktningen inför undersökningen konstaterades att fornlämningarna sannolikt är mer omfattande än vad som tidigare registrerats.

Sammanlagt grävdes åtta provschakt längs de tänkta sträckningarna för olika ledningar och ett 5x5 m stort schakt på platsen för 3G-masten. Masten kommer att placeras i ett sumpigt skogsparti mellan RAÄ 11 och 12. För jordvärmens öppnades ett flertal schakt söder om bostadshuset. Ett schakt grävdes intill en äldre brunn på ladugårdsplanen. I detta schakt påträffades en del tegel, fönsterglas och byggnadsavfall samt en skärva BII:4-gods med karaktäristisk svart 1800-talsglasyr. I samband med ledningsdragnings för el till den nyuppförda 3G-masten grävdes ett 20 m långt schakt från en transformatorstolpe fram till masten. I de ovan nämnda schakten framkom inget av arkeologiskt intresse.

Olle Hörfors
antikvarie

Figur 2. Utdrag ur Ekonomiska kartans blad 085 65 med undersökningsområdet markerat. Skala 1:10 000.

Inledning

Arbetet vid Maspelösa Boställe 4:1, Flistads socken, Linköpings kommun, genomfördes 2004-11-17 och 2004-11-22 med anledning av två separata exploateringar. Dels innebar de pågående upprustningsarbetena av ett äldre bostadshus att schakt för el, VA och jordvärme behövde grävas, dels skulle en ny 3G-mast uppföras. För den första delen var markägaren Ulf Johansson Lorin ansvarig. För den senare delen var 3G Infrastructure Services AB i Karlskrona ansvariga genom Anders Nilsson.

Arbetet utfördes efter ett muntligt beslut från Länsstyrelsen i Östergötlands län, 2004-11-04, via B T Sturk. Fält- och rapportarbete har utförts av under-tecknad.

De tänkta ledningsdragningarna tangerade ett område med omfattande lämningar från äldre järnålder. Sannolikheten för att lagskyddad lämning skulle kunna komma att beröras av något av maskiningreppen bedömdes därför som stor.

Några månader efter avslutad förundersökning genomfördes ytterligare en antikvarisk kontroll. Denna föranleddes av installation av en transformator och en elanslutning till 3G-masten. Kontrollen utfördes 2005-02-21 efter beslut från länsstyrelsen.

Områdesbeskrivning

Maspelösa Boställe ligger i en trakt med kalkrika jordarter vilket bidragit till en mycket hög uppodlingsgrad. I landskapet finns en del höjder, ofta av drumlinkaraktär, som är mycket fornminnesrika.

Strax öster om exploateringsplatsen ligger Södra Lund. Här finns framförallt omfattande gravfält och andra lämningar från järnålder (RAÄ 3, 6, 8, 9, 10, 13 och 22).

Figur 3. Hagmarken söder om Maspelösa boställe fotograferad från gravfältet RAÄ 12. Foto Olle Hörfors, ÖLM.

Söder och sydost om Boställets mangårdsbyggnad ligger en hagmark innehållande ett stort antal registrerade fornlämningar från järnålder. Hagmarken är nyligen återställd och betas numera regelbundet. RAÄ 11 är en stor firsidig stensättning, RAÄ 12 är ett gravfält om tio registrerade anläggningar, RAÄ 23 är ett stensträngssystem, RAÄ 24 är ett gravfält om ytterligare fem stensättningar och RAÄ 49 ytterligare ett stensträngssystem.

Syfte och frågeställningar

Syftet med den arkeologiska förundersökningen var primärt att undvika att fornlämning skulle komma att beröras av arbetsföretagen. Fornlämning som berördes skulle dokumenteras avseende karaktär och omfattning samt om möjligt dateras.

Metod och dokumentation

Den arkeologiska förundersökningen utfördes i form av en antikvarisk kontroll i samband med schaktningarna. Schakten markerades på den Ekonomiska kartan. Dokumentationsmaterialet i form av ritningar förvaras på Östergötlands länsmuseum.

Resultat och tolkning

Förundersökning 2004

En besiktning genomfördes den 2004-11-17. Undersökningsområdet bestod av en nyligen återställd hagmark. På plats besiktigades den tänkta exploateringsytan för 3G-masten och området för tänkta avlopps-, el- och jordvärmesträckningar.

Området där masten var tänkt att resas bestod av ett sankt skogsområde mellan stensträngssystemet RAÄ 49 och gravfältet RAÄ 12. Gravfältet har sannolikt en större uträkning mot öster än vad som är markerat på Ekonomiska kartan.

I anslutning till de registrerade fornlämningarna finns ytterligare lämpliga lägen för fornlämningar. Som exempel kan nämnas den flacka höjd som utgör fortsättningen av den höjdrygg där gravfältet RAÄ 12 är markerat. Platån innehåller bland annat tre stensättningsliknande lämningar. Flera noteringar gjordes vid besiktningen, bland annat konstaterades att stensträngen RAÄ 23 förmodligen har en annan sträckning än den registrerade. Östergötlands länsmu-

Figur 4. På Häradskartan från 1877 är gården markerad som "fahnjunkareboställe". Av kartan framgår att gården ligger i skärningspunkten mellan ett flackt åkerlandskap i norr och väster och ett större bete i söder och öster. De bevarade fornlämningarna ligger alla i denna betesmark. Skala 1:5 000

seum anser att en specialinventering av området bör genomföras.

I samband med den arkeologiska förundersökningen öppnades sammanlagt åtta schakt intill bytomten och ett schakt på platsen för 3G-masten.

För avlopp och jordvärme grävdes 5 schakt med början vid vattenbrunnen direkt söder om bostads- huset. Schakt 1 löpte från brunnen och 20 m söderut för att sedan vika av mot sydväst ytterligare 10 m ut i åkermarken. Schakt 2-4 var belägna i åkermarken. De var ca 10 m långa och belägna med ca 20 m avstånd från varandra. Schakt 5 var ca 15 m långt och beläget ytterligare ca 20 m sydväst om schakt 4 och strax

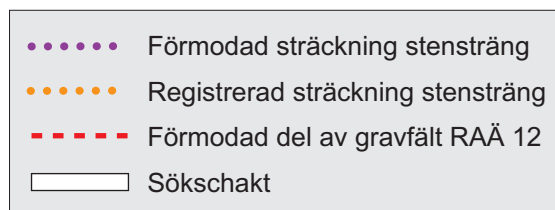
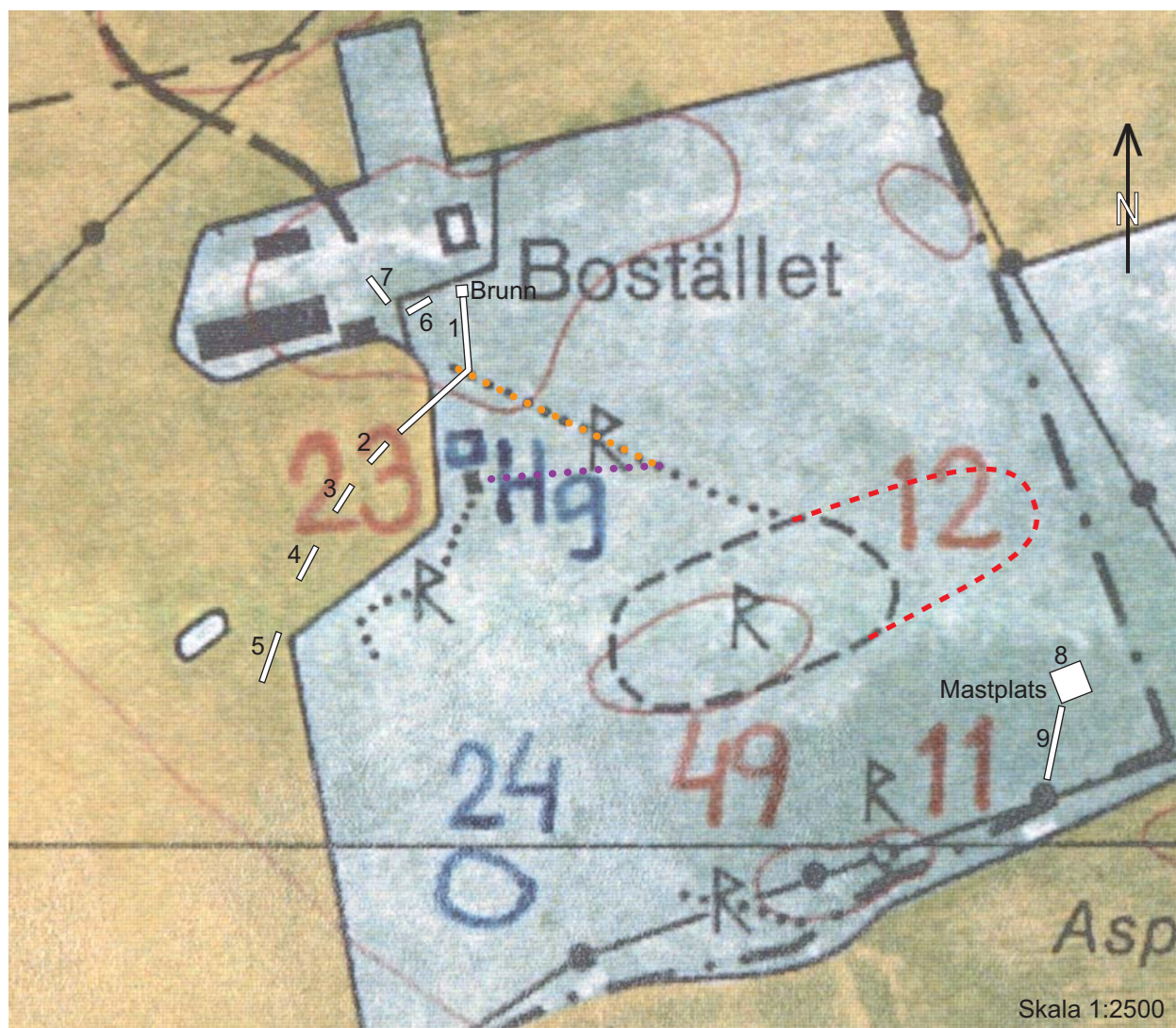
öster om ett odlingsröse. Samtliga schakt var 1,5 m breda och ca 0,1-0,4 m djupa.

Mellan brunnen och det mindre uthuset öppnades ett sökschakt (schakt 6) för el. Schaktet var 7 m långt, 1,5 m brett och 0,4 m djupt.

För vattenledning grävdes ett schakt på gårdsplanen nordost om det lilla uthuset (schakt 7). Schaktet var 8 m långt, 1,5 m brett och 0,6-0,8 m djupt.

På den tänkta platsen för 3G-masten grävdes en yta (schakt 8) på 5x5 m inne i den sankta skogen mellan RAÄ 11 och 12. Schaktet var 0,4 m djupt.

Sökschakten innehöll inget av arkeologiskt intresse.

Figur 5. Schaktplan.

Förundersökning 2005

I samband med förundersökningen i februari 2005 öppnades ett 20 m långt schakt (schakt 9) för elkabel. I schaktet framkom inget av arkeologiskt intresse.

Figur 6. Stensättningsliknande lämning öster om det registrerade gravfältet RAÄ 12. Foto Olle Hörfors, ÖLM.

Referenser

Arkivhandlingar i Östergötlands läns museums topografiska arkiv.

Figur 7. Ny förmodad sträckning av stensträngen RAÄ 23. Foto Olle Hörfors, ÖLM.

Tekniska uppgifter

Område	Maspelösa Boställe
Fastighetsbeteckning	Maspelösa 4:1
Socken	Flistad
Kommun	Linköping
Län och landskap	Östergötland
Fornlämningsnr	RAÄ 11, 12, 23 och 24
Ekonomiska kartans blad	085 65 Flistad
Koordinater	X6483050, Y1477947
Koordinatsystem	Lokalt anpassat till Linköpings kommuns system
Höjdsystem	Lokalt anpassat till Linköpings kommuns system
Typ av undersökning	Arkeologisk förundersökning
Länsstyrelsens dnr	431-13738-04, 431-16989-04 och 431-730-05
Länsstyrelsens handläggare	Bror-Tommy Sturk
ÖLM dnr	590/04, 655/04 och 48/05
Kontonr	530174 och 530185
Uppdragsgivare	Ulf Johansson Lorin, 3G Infrastructure Services och Tekniska Verken i Linköping AB
Kostnadsansvarig	Ulf Johansson Lorin, 3G Infrastructure Services och Tekniska Verken i Linköping AB
Projektledare	Olle Hörfors
Personal	-
Fältarbetstid	2004-11-17 och 22 samt 2005-02-21
Yta/Volym/Löpmeter	ca 100 löpm
Fynd	Nej
Foto filmnr	Digitala bilder
Analys	Nej
Grafisk form	Lasse Norr
Ur allmänt kartmaterial	© Lantmäteriverket dnr 507-99-499
ISSN 1403-9273	Rapport 2004:69 © Östergötlands länsmuseum

Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands länsmuseum.

Bilaga 1. Schaktbeskrivningar

Schakt 1-5

Första delen av schakt 1, närmast brunnen, var stört av aktiviteter i samband med grävandet av denna på 1960-talet. De första 20 löpmeterna präglades av ett 0,05 m tjockt lager påförd singel. Därunder framkom ett tunt lager matjord och därefter orörd, sandig mjäla. De påföljande 10 metrarna hade samma lagerföljd med undantag av att singellagret saknades.

Schaktet korsade den registrerade sträckningen av stensträngen RAÄ 12 utan att denna syntes i schaktet. Detta bekräftade antagandet som gjordes vid besiktningen att stensträngen svänger västerut betydligt tidigare än vad som är markerat på Ekonomiska kartan.

Schakt 2-5 visade endast relativt stenig plöjd mark med ett plogdjup av 0,2-0,4 m.

Schakt 6

Schaktet visade samma profil som schakt 1, inget av arkeologiskt intresse framkom.

Schakt 7

Schaktet öppnades i mycket mullrik jord. På ett djup av 0,5-0,7 m påträffades krossat tegel, fönsterglas och kasserad byggnadssten. Ett keramikfynd gjordes, en skärva BII:4-gods med svart glasyr (fat). Inget tydde på att äldre kulturlager fanns på en djupare nivå.

Schakt 8

Schaktet var beläget i låglänt skog mellan stensträngssystemet RAÄ 49 och gravfältet RAÄ 12. Under det översta lagret av svart sumpjord framkom ren lera i hela schaktet. Inget som tydde på kulturhistoriska aktiviteter framkom.

Ett planerat stag till mastens elanslutning kommer att placeras invid dikeskanten direkt utanför stängslet. Placeringen innebär att staget kommer att stå i mark som redan grävts upp och störts av diket, varför ingen vidare åtgärd ansågs nödvändig.

Schakt 9

I ena delen av schaktet återfanns ett gruslager härrörande från en äldre grusväg. I den andra delen vidtog den sankmark i vilken masten står.

